

Entelektüel İtaatsizlik ve Politik Mizah: Gezi Direnişi¹

Ozan Değer, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi,
e-posta: odeger@politics.ankara.edu.tr.

Editörlüğünü Altuğ Yalçıntaş'ın yaptığı yayıncılığını ise Palgrave Macmillan Publishing'in üstlendiği "*Creativity and Humour in Occupy Movements: Intellectual Disobedience in Turkey and Beyond*" isimli kitap tıpkı isminde imlediği gibi toplumsal eylemlerde ortaya çıkan 'yaratıcılığın ve mizahın' post-modern, ayrıksı, gayrigelenekselci ve çoklu/çoğulcu niteliğini altı yazardan ve beş makaleden oluşan son derece derinlikli çalışmalarla çözümleyen analitik bir eserdir. Eserin tüm çalışmayı çerçeveleyen temel iddiası mizahın ve söz konusu mizahın 'tanrısı' sayılabilecek yaratıcılığın, 'Occupy' eylemlerinde oynadığı rolün kurucu (*constitutive*) bir işleve sahip olduğudur. Eylemler sırasında açığa çıkan yaratıcılık ve mizah, eserde 'entelektüel itaatsizlik (*intellectual disobedience*)' olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu iddianın ve kavramsallaştırmanın temellendirildiği ve geçerliliğinin test edildiği toplumsal başkaldırı ise Türkiye tarihinin en büyük ve kitlesel eylemlilik dizisi ve süreci olarak nitelendirilebilecek olan Gezi Direnişi'dir. Eserde direniş, yaratıcılık ve mizah unsurları ile hükümetin hegemonya siyasetine karşı verilen karşı-hegemonik bir strateji olarak değerlendirilmiş ve söz konusu hegemonya siyasetine mündemiç 'devlet kudreti'nin yaratıcılık ve mizah ile *devalüe* edildiği iddia edilmiştir. Bir başka ifadeyle yaratıcılık ve mizah, dokunulmaz olana dokunarak, söylenemez olanı söyleyerek, eyleyemez olanı eyleyerek devletin kırmızı çizgilerini 'kahrolsun bağzı şeyler' diyerek lanetlemiştir. İşte bu eser söz konusu laneti ve dahasını ifşa ve analiz eden kıymetli bir çalışmadır.

Eserin '*Intellectual Disobedience in Turkey*' başlıklı birinci ve çalışmanın tümüne zemin teşkil eden makalesi (aynı zamanda kitabın da editörü) Altuğ Yalçıntaş tarafından kaleme alınmıştır. Makale, Gezi Direnişi sırasında açığa çıkan yaratıcılık ve mizahın ülkedeki 'entelektüel paradigma'yı sanat ve beceri zemininde siyasetin kolektif deneyimi haline getirdiğini; direnişin, 'yaratıcı sınıf/creative class' olarak kavramasallaştırılan ve mensuplarını müzisyenlerin, yönetmenlerin, film yapımcılarının, şairlerin, yazarların, sosyal bilimcilerin vb.'nin yer aldığı bir kesime ilham verdiğini, siyasal sonuçlarıyla belgesel, müzik, fotoğrafçılık, poster, pankart slogan, grafiti, marş, roman, öykü, şiir, tiyatro oyunları gibi faaliyetlere konu olduğunu, bu bağlamda bir 'toplumsal olay' olarak 'eylem sanatı/action act' halini aldığını iddia etmektedir. Yazar direnişin entelektüel hayattaki böylesine dönüştürücü etkisini 1960'lardaki

Çek Eylem Sanatı'na benzeterek söz konusu entelektüel etkilerin, sanatı siyasal iktidarın boyunduruğundan kurtaran bir dönüşümün aracı haline getirdiğini savlamaktadır. Eylemcileri basit siyasal aktivistler olarak değil aynı zamanda birer 'entelektüel aktivist' olarak da değerlendiren yazar bunu eylemcilerin yaratıcılıklarını siyasal alana taşıma motivasyonlarına bağlamaktadır. Böylelikle eylemciler kendilerine bir 'sanat uzamı' yaratarak siyasal taleplerini sanatsal yollarla ifade etmektedir; dolayısıyla bu bağlamda Geziciler eylem halindeki sanatçılar, Gezi ise bir eylemdir.

Yazarın çalışmasında yer verdiği önemli tespitlerin birisi şudur: Entelektüel itaatsizliğin bu denli serbest kalmasını sağlayan ve dolayısıyla direnişi bu denli yaratıcı ve sanatsal kılan, kalabalıkların sendika, siyasal parti, sivil toplum örgütü vs. gibi geleneksel örgütler ve örgütlenmeler aracılığıyla kolonize edilemiş olmasıdır. Bu anlamda direniş, *spontane*, çoklu/çoğul(cu), görece de-organize, her an ve her yerde olmaklığıyla dürtülerin azad edilmesinin önündeki kurumsal engellerle massedil(e)miş, sözü edilen entelektüel itaatsizliğin önünde yer alan ve alabilecek tüm bariyerlerin alaşağı edilmesi ile yaratıcılık ve mizaha hayat vermiştir. Düzenleyen, örgütleyen, yönlendiren, kanalize eden ve kolonize eden kuvvetin ya da kuvvetlerin, kalabalıkların akışkan ve olumsal hareketliliğini dizginleyememesi, potansiyel enerjinin kinetik enerjiye dönüşmesine kaynaklık etmiş, baskılanmış, manipüle edilmiş veya araçsal kılınmış sanatsal enerjinin açığa çıkmasına kaynaklık etmiştir. Böylelikle yazarın 'yaratıcı sınıf' olarak nitelediği kesim, ironi ve mizah aracılığıyla siyasal, toplumsal ve entelektüel hayatın tabularını yıkmayı başarabilmiştir. Bu tespite konu olan iddianın sağlaması ise yazıda yer verilen zaman, mekan, söylem, eylem örnekleri desteklenerek yapılmıştır. Bu anlamıyla mizah, toplumsal hareketlilik ve değişim söz konusu olduğunda son derece önemli bir turnusol kağıdı işlevi görmüş, siyasal retoriğin olağan ve sıradan niteliğini dönüştürmüştür.

Yazarın bir diğer önemli tespiti ise şudur: Yaratıcılık ve mizah, dil, din, sınıf, statü, kimlik vs. açısından farklı toplumsal kesimleri bir araya getirebilecek ve bu kesimleri bir arada tutabilecek tutkal işlevi görmüştür. Olağan koşullarda bir arada olmasına imkansız gözüyle bakılan kesimler, Gezi Direnişi'nin sözü edilen ortaklaştırıcı, alaşağı edici ve özgürleştirici niteliği sayesinde bir arada olmayı 'seçmiş', siyasalın var olan halinden memnuniyetsiz olan toplulukların hükümet-karşıtı motivasyonu aracılığıyla beraber hareket etmesine olanak vermiştir. İşte yatay olarak tüm bu kesimleri kesen ve hemen hepsinden öğeler barındıran entelektüel itaatsizlik ve onun kaynaklık ettiği yaratıcılık ve mizah, eylemcileri yepyeni bir siyasal söylem etrafında toplayarak 'eski'nin geleneksellerine karşı 'yeni'nin demokratik ve çoğulcu niteliği sayesinde 'entelektüel patika'ların aşılmasına olanak sağlamıştır. Olumsallığın yarattığı fırsatlar dünyası 'yeni'nin

sürekli inşasında önemli bir yer teşkil etmiştir. Zira olumsal olan, patika bağımlılığının getirdiği tek düzeliği, tek biçimliliği ve tabiri caizse iç karartıcılığı aşmaya ve kişinin topluluğun, kalabalığın yaratıcılık ekseninde kendini tekrar tekrar gerçekleştirmesine olanak sağlar. Bu bağlamda Gezi Direnişi'nin olumsallığı yaratıcılığının da kaynağıdır.

Bir diğer önemli tespit ise şudur: Yazar, Gezi Direnişi ile ilgili yapılan genel geçer sınıf analizlerinin aksine 'yaratıcı sınıf' kavramsallaştırması ile sıra dışı bir analize başvurmuş ve somut kazanım peşinde koşmaktan ziyade mevcut protesto biçimlerini estetize eden entelektüel aktivist biçimini ön plana çıkarmıştır. Geleneksel sınıf, kimlik, statü aidiyetleri ile kendini tanımlamaktan kaçınan, değişik ideolojik ve siyasal arka plana sahip olmalarına rağmen kendilerini daha çok yer aldıkları şebekelerin mensupları olarak tanımlayan bu 'sınıf' yukarıda bahsi edilen özgürlüğü kısıtlayıcı, dürtülerin serbest bırakılmasının önünde engel teşkil eden kurumsal yapılardan azade hareket ettikleri için yaratıcılığın ve mizahın bizzat öznesi haline gelebilmektedirler. Dolayısıyla söz konusu yaratıcı sınıf, eylem sanatının da öznesidir ve yazarın temel iddiası gereği bu özne niteliği gereği geleceğin entelektüel dünyasına damgasını vuracaktır; iddiasının ötesinde yazarın muradı da budur.

Eserin '*Political Potential of Sarcasm: Cynicism in Civil Resentment*' başlıklı ve ikinci makalesi Secil Deren van het Hof tarafından kaleme alınmıştır. Mizahın ve alaycılığın siyasal anlamını ve yaratıcı potansiyelini ele alan bu çalışma Yalçıntaş'ın iddialarının takipçisi olabilecek niteliğe sahip olmakla birlikte Türkiye'nin siyasal mizah geçmişinin eskilere dayandığını iddia etmektedir. Eskilere dayanan söz konusu politik mizahın siyasal iktidarın her daim hedefinde olduğunu ve bu anlamıyla Gezi Direnişi esnasındaki mizahi patlamanın ve bu patlamanın karşılaştığı siyasal baskının kökenlerinin Selçuklu ve Osmanlı tarihine kadar götürülebileceğini ifade etmektedir. Dolayısıyla da Cumhuriyet tarihinde yer alan politik mizahın geleneksel kaynaklarının geçmişte aranabileceğini söyleyen yazar modernleşme ile form değiştiren politik mizahın mini bir panoramasını gözler önüne sermiştir. Günümüzde, özellikle Gezi Direnişi esnasında patlayan politik mizahın, tüm bu geçmiş birikimin göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi gerektiğini iddia eden yazar bu niteliğin Türk Politik kültürünün var olagelen bir parçası olduğunu savlamaktadır ve yazarın bu iddiası Türk politik kültürünün kendi iç dinamiklerine dair bir birikim sürecini ifşaya dayalıdır.

Makalede yer alan bir diğer iddia ise Gezi Direnişi'nin dünyadaki direniş hareketlerinin sahip olduğu politik mizah unsurları ile etkileşim halinde olduğudur. Kitleleri harekete geçiren, bir araya getiren ve bir arada tutan

politik mizahın, Yalçıntaş'ın makalesinde bir başka ifadeyle vurguladığı üzere geleneksel sınıf kategorilerinden taan 'yaratıcı sınıf'ın sanatsal, estetik eylemliliğinin, dünyanın dört bir yanında vuku bulan direniş hareketlerinde deneyimlenebileceğini ve söz konusu eylemliliğin birbirini etkilediğini iddia eden yazar küresel ölçekte ses getirmiş önemli örneklerle iddiasını test etmekte ve sağlamasını yapmaktadır. Sırbistan'daki Otpor, ABD'deki Occupy Wall Street, Meksika'da EZLN (Zapatistalar) hareketleri ve direnişlerinden verdiği örneklerle politik mizahın kurucu, birleştirici ve dönüştürücü potansiyelini ve gücünü örneklendiren yazar, söz konusu örnekler ışığında yeni (sivil) toplumsal hareketlerin mizah aracılığıyla siyasal baskı kurabildiklerini iddia etmektedir. Gezi Direniş'i'ni de bu örneklerden biri olarak değerlendiren yazar mizahın 'retoriğe dayalı bir silah' olarak kalabalıklar ve siyasal iktidar üzerinde diğere ülke örneklerinde olduğu gibi ciddi etkiler yarattığını savlamaktadır.

Makalede yer verilen iddialarından bir diğeri ise şudur: Mizah kalabalıkların siyasal kayıtsızlığını ortadan kaldırmaya yarayan önemli bir unsurdur. Bu niteliğiyle mizah, çok önemli bir stratejik araç olarak değerlendirilmektedir. 'Politainment' olarak kavramsallaştırılan siyasal mizah, var olduğu iddia edilen etkileri nedeniyle son derece *efektif* bir unsur olarak kavranmaktadır. Ancak yazarın vurguladığı bir nokta şudur ki *politainment* her toplumsal kesim üzerinde aynı etkiyi göstermemektedir. İddia odur ki politik mizahın özellikle iyi eğitilmiş genç kuşaklar üzerindeki etkisi diğere kesimlere oranla daha güçlüdür. Bu bağlamda siyasal sinizmin, kayıtsızlığın, ilgisizliğin, güvensizliğin, değişime-dönüşüme olan inançsızlığın zayıflaması hatta ortadan kalkması için önemli bir araç olarak değerlendirilen mizah, kolektif hareketliliği motive ettiği için yabancılaşmanın önündeki engelleri de kaldırıcı bir etkiye sahiptir. Gezi Direniş'i'nden somut politik mizah örnekleri ile de iddiasını destekleyen yazar bir entelektüel eylem olarak mizahın, alaycılığın, ironinin basit 'gülme-eğlenme-haz alma' etkinliğinden farklı olarak kurucu, bir araya getirici, bir arada tutucu ve dönüştürücü etkilerinden söz ederek bu unsurların sinik yurttaşları siyasal olarak yetkin/kudretli bireyler haline getirdiğini savlamaktadır.

Eserin '*Vernacular Utopia: Mimetic Performances as Humour in Gezi Park and on Bayındır Street*' başlıklı üçüncü makalesi ise Utku Balaban tarafından kaleme alınmıştır. Makale 2010 yılında gerçekleşen Tekel Direniş'i çerçevesindeki 'Bayındır Sokak İşgali' ile 2013 yılında gerçekleşen Gezi Direniş'i çerçevesindeki 'Gezi Parkı İşgali'nin mekansal dinamiğini kıyaslama ve karşılaştırma iddiası taşımaktadır. Söz konusu karşılaştırmayı yaparken Henri Lefebvre'in mekâna dair icat etmiş olduğu şu üçlü kavramsallaştırmasına (*notion of differential space: istotopy, heterotopy, utopy*) başvuran yazar başarılı bir kamusal işgalin '*verneküler ütopya*' ürettiğini iddia etmektedir.

Üç bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümü Tekel Direnişi hakkında bilgi vermekte ve işgal, Bayındır Sokak gibi sınırlı bir mekansal alanda gerçekleşmiş, eylem kitlesel bir boyut kazanmamış olsa da direnişin hem ülke hem de dünya çapında yankı bulduğu ve dahası Gezi Direnişi için bir emsal teşkil ettiği iddiasını taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmada zamansal ve mekansal farklılıklarına rağmen iki direnişin birbiriyle bağlantısı kurulmuş ve Tekel Direnişi'nin, Gezi Direnişi'nin bir nevi öncülü olduğu savlanmıştır. İkinci bölümde ise Ankara/Kızılay semti ile İstanbul/Taksim semtinin mekansal tarihine değinilmiş, söz konusu mekanlar, semtlerin şehir planlaması, semt sakinlerinin sosyal kültürel hayatlarındaki yeri/önemi ve mekanların niteliklerinin direnişlerdeki kazanımlar üzerindeki etkisi tartışılmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise direnişlerin mekansal ayrıksılığı (*marginality*) kavramsal düzeyde tartışmaya açılmıştır. İddia şudur ki iki direniş de mekanın kaynaklık ettiği olanaklar sayesinde farklı görüşlere ve mesajlara sahip eylemcileri bir araya getirebilmiştir. Lefebvre'in, mekanın böylesi bir alaşımı mümkün kılabileceği hipotezine dayanan söz konusu iddia, iki direnişin farklı görüşlere ve mesajlara sahip kesimleri bir araya getirebildiği gerçeği göz önünde bulundurularak teste tabi tutulmuştur. Hem Bayındır Sokağın hem de Gezi Parkı'nın Kızılay Meydanı'na ve Taksim Meydanı'na oranla kıyıda köşede, ayrıksı ve bir aradalığa imkan veren mekanlar olması eylemciler için bir avantaj olarak değerlendirilmiştir. Sembolik değeri olmayan bu iki 'marjinal' mekanın direnişlerin başlaması ve sürmesi esnasında üs teşkil etmesi siyasal otoritenin işgal eylemlerine anında müdahale etmesinin önünde engel teşkil etmiştir. Ayrıca mekanların ayrıksılığı, eylemcilerin -özellikle Gezi Parkı söz konusu olduğunda- 'müdahale'nin gerçekleşmemesi ya da gecikmesi halinde kendi ajandalarını oluşturmalarını, kamusal farkındalığı arttırmalarını vs. sağlayabilecekleri bir zamansal ara kesit sağlamıştır. Öte yandan Gezi Parkı'nın Bayındır Sokağa oranla kamusal iletişime ve eylemin yaygınlaşmasına imkan veren mekansal niteliğe sahip olması 2013'ün 2010'a oranla neden bu denli kitlesel boyuta ulaştığının da göstergelerinden biridir. Son olarak yazar, Lefebvre'in *isotopy*, *heterotopy* ve *utopy* kavramsallaştırması çerçevesinde hem Tekel Direnişi'ni hem de Gezi Direnişi'ni 'isotopy'den 'utopy'ye giden süreç olarak kabul edip analize tabi tutmuş ve *isotopy* olarak başlayan direnişlerin birer ütopyaya nasıl dönüştüğünü analitik bir perspektifle ve iddiayı gerçek kılan örneklerle destekleyerek gözler önüne sermiştir. Direniş mekanları artık birer *isotopy* merkezleri değil *utopy* merkezleridir.

Eserin '*Gezi Protests and the LGBT Rights Movements: A Relation in Motion*' başlıklı dördüncü makalesi ise Ayşe Deniz Ünan tarafından kaleme alınmıştır. Makale LGBT hakları hareketi ile Gezi Direnişi arasındaki etkileşimi analize tabi tutmuştur. Yazarın temel iddiası, direniş süreci ile LGBT hareketi arasında

birbirini karşılıklı olarak tetikleyen bir ilişki biçiminin olduğudur. Söz konusu ilişki birbirini değiştiren ve dönüştüren bir etkileşime evrilerek direnişin çoklu/çoğulcu niteliğini belirleyen etmenlerden önemli biri haline gelmiştir; LGBT'nin de rengini verdiği söz konusu nitelik, yürütülmekte olan muhafazakar/neo-liberal şehir planlama siyasetine meydan okuyan, onu geçersizleştiren ve yer yer iptal eden bir hale bürünmüştür. Etkileşime konu olan ve ortak 'düşman'a karşı verilen mücadelenin, öncelikle toplumdaki ayrımcı dinamiklerin açığa çıkmasında önemli bir rol oynadığı, bir yüzleşme sürecini beraberinde getirdiği ve dolayısıyla farklı kimlikler arasındaki dayanışmayı artırdığı, dolayısıyla siyasal ve toplumsal iktidarın yapısını tehdit eder konuma eriştiği savlanmıştır.

Çalışma öncelikle LGBT hareketinin ortaya çıktığı döneme, koşullara ve 'yer'lere değinerek hareketin tarihsel gelişimi hakkında bilgiler vermektedir. Hareketin gelişimini geleneksel yaklaşımların -ki buna sol da dahil- LGBT haklarını görmezden geldiği tespitiyle serimleyen yazar, bu konuda dünyadaki mücadelenin Türkiye'ye de ilham verdiğini ve Türkiye'de bu konuda kaydedilen ilerlemenin nicel ve nitel boyutlarına değinmiştir. LGBT'nin deneyimlediği gündelik sorunlara, ayrımcılık biçimlerine ve kriminal saldırılara da değinen yazar Türkiye'ye dair verdiği örnekler ve istatistiki bilgiler ışığında farklı cinsel yönelime sahip kimselerin heteroseksist toplumsal ve siyasal yapı tarafından nedeli ağır ihlallerle baş etmek zorunda kaldıklarını gözler önüne sermektedir.

Yazar LGBT hakları hareketinin Türkiye'deki mücadele tarihinden bahsederken çok önemli ve sembolik bir ayrıntıya değinmektedir: O da söz konusu hareketin Türkiye'deki ilk 'anamlı' eyleminin 1987 yılında yine Gezi Parkı'nda gerçekleşmiş olduğu gerçeğidir. Bu ayrıntı, Taksim'in ve Gezi Parkı'nın LGBT hakları mücadelesindeki sembolik değerinin yalnızca direniş sırasındaki eylemlilikten kaynaklanmadığının, bu hareketin tarihinde bir nevi sürekliliğe işaret ettiğinin de göstergesidir ki son derece değerlidir. Yazar bu sembolik ayrıntıyı LGBT hareketinin Taksim ile kurduğu mekansal ilişkinin bir parçası olarak değerlendirmektedir. Nitekim Taksim ve çevresi uzun yıllardır LGBT alt-kültürünün merkezi halindedir.

Gezi Direnişi işte bu var olan alt kültürün açığa çıkması, görünür olması, hem özel hem de genel hak mücadelesinin bir parçası haline gelmesi için biçilmiş bir kaftan işlevi görmüştür. Direnişin çoklu/çoğulcu niteliği ise LGBT hareketinin çeşitli topluluklarla, kesimlerle kolayca temas etmesini, onlarla iletişime geçmesini ve etkileşim halinde olmasını olanaklı kılmıştır. Söz konusu etkileşimin en 'radikal' biçimi, anti-kapitalist Müslümanların direniş sırasında gerçekleştirdikleri 'yeryüzü sofraları'nı polis saldırısından ve paramiliter saldırılardan sakınan koruyucu çemberde bulunanlar arasında LGBT hareketi

mensuplarının de yer almasıdır. Tüm bu aktarılanlar ışığında yazar, direniş ile LGBT arasındaki bağlantıyı tarihsel, güncel, konjonktürel deneyimler ışığında kurarak hareketin Türkiye’deki çok önemli kazanımlarının Gezi Direnişi ile elde edildiğini savlamaktadır ki bu hareketin günümüzdeki görünürlüğü, meşruiyeti, eylemliliği ve kendine olan güveni göz önünde bulundurulduğunda savın hakikati işaret ettiği söylenebilir.

Eserin “ ‘*Just a Handful of Looters!*’ *A comparative Analysis of Government Discourses on the Summer Disorders in the United Kingdom and Turkey*” başlıklı son makalesi ise Boran Ali Mercan ve Erhan Özşeker tarafından kaleme alınmıştır. Çalışma Birleşik Krallık’taki muhafazakar hükümet ile Türkiye’deki pro-İslamcı hükümetin toplumsal karışıklıklar karşısında ürettikleri söylemleri karşılaştırmalı bir analize tabi tutmaktadır. Yazarların iddiası şudur: Farklı sosyo-kültürel bağlamlara rağmen iki ülkedeki muhafazakar hükümetler toplumsal huzursuzluklar, karışıklıklar veya kargaşalar vuku bulduğunda benzer nitelermelere başvurup olayları ve özneleri paralel biçimde etiketlemektedirler. Yazarlar, toplumsal karışıklıkların öznelerinin her iki hükümet tarafından da ‘marjinaler ve ahlaki değerlere sahip olmayanlar’ olarak etiketlenmelerinin tesadüf olmadığını iddia ederek iki hükümetin de sıklıkla başvurduğu ‘Big Society (UK) ve Great Turkey’ söylemlerini Laclau’dan yola çıkarak birer ‘boş gösteren’ olarak değerlendirmişler ve söz konusu nitelermelerin olayları ‘açıklama’da ‘fantazmatik bir çerçevede’ sunduğunu savlamaktadırlar.

Çalışma ayrıntılı bir biçimde hükümetlerin benzer çerçevede dile getirdikleri ‘Big Society ve Great Turkey’ nitelermelerinin söylemsel analizine yer vermektedir. Hem İngiltere’deki Ağustos 2011’deki göçmen ayaklanmalarının hem de Gezi Direnişi’nin farklı tarihsel-toplumsal kökenlere dayansalar da iki muhafazakar hükümet tarafından eşdeğer söylemsel ve siyasal reflekslerle karşılandığı iddia edilmektedir. İki hükümet de isyanların gerekçelerini, öznelerini ve sonuçlarını toplumdaki yozlaşmayla açıklamaya kalkışmış ve bu yozlaşmadan çıkışın yolunu içeriği belirsiz, şovenist ve hamasi sloganlarla gerçekleştirilecek manipülasyonlarda aramaktadır. Söz konusu manipülasyonlar ise yazarlar tarafından ‘sosyal fantezi’ olarak nitelenerek hakikatin üzerinin örtülmesinde başvurulan araçlar olarak değerlendirilmektedir. Böylelikle çalışma, her iki muhafazakar hükümet arasında ortaklıklar, benzerlikler ve hatta aynılıklar tespit ederek iki otoriter eğilimli yönetim biçimi arasında birbirini yatay kesen öğelere işaret etmektedir.

Çalışmanın önemli tespiti Lacancı bir perspektif ve kavramsallaştırmaya başvurularak öne sürülen, iki hükümetin de toplumda geçmişten günümüze var olan ve düzene, rejime, sisteme gömülü hazzın/sefanın/mutluluğun

(*enjoyment*) söz konusu ayaklanmaların öznelere tarafından çalındığı iddiasıdır. Hem İngiltere'deki hem de Türkiye'deki ayaklanmaların müreffeh bir toplumda var olan ve süregelen huzuru kaçırdığı ve 'öteki'nin organik olanı bozduğu, *deforme* ettiği ve buna sebep olanların her iki örnekte de 'vahşi altsınıflar, taklitçi gerizekalılar, moronlar, çeteler, holiganlar, fırsatçılar, teröristler, anarşistler, çapulcular, Marksistler, bozguncular, ateistler, ibneler vs.' olarak etiketlendiği göz önünde bulundurulduğunda iddianın hakikati işaret ettiği söylenebilir. Zira iki hükümet de ayaklanmaların nedenleri ile ilgilenmek yerine ayaklanmaların öznelere kriminalize ederek yasadışı ilan etmiştir. Toplumda halihazırda var olan huzuru, hazzı, mutluluğu çalan bu 'hırsızlar' sorunların sonucu değil nedeni olarak hedeflenerek alt edilmeye çalışılmıştır. İşte tüm bu 'ur'lar Birleşik Krallık'ta 'ahlaki olarak güçlü bir İngiltere'de Türkiye'de ise 'emperyal bir Osmanlı' hevesiyle sökülüp atılabilir. Böylelikle toplum idealize edilen o kusursuz, pürüzsüz, sorunsuz haline ulaşarak teröristler tarafından yok edilen müreffeh düzeye ulaşacaktır. Tüm bu söylemi ve siyaseti yapı-söküme uğratan çalışma, söz konusu 'muhafazakar yönetme sanatı'nı tüm kofluğuyla ifşa etmeye yönelmiştir. Ki çalışmanın başındaki iddialarıyla sonuçtaki vargıları son derece uyumludur; böylelikle savlanan ifşa ve yapısöküm edimi hakikati yansıtmaktadır.

Sonnot

¹ Altuğ Yalçıntaş (ed.), *Creativity and Humour in Occupy Movements: Intellectual Disobedience in Turkey and Beyond*, Palgrave Macmillian Publishing, 2015, 123 sayfa.